

Utlåtande 2004:69 RVII+IV (Dnr 325-3948/2003, 410-1748/2001)

Reviderat handlingsprogram för FN:s barnkonvention

Inrättande av en barn- och ungdomsombudsman

Motion av Maria Hassan och Lars-Åke Henriksson (båda s) (2001:79)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Stockholms stads handlingsprogram för arbetet med barnkonventionen godkänns i enlighet med vad föredragande borgarråden anför.
2. Handlingsprogrammet skall gälla fr.o.m. 1 juli 2004 t.o.m. 31 december 2008.
3. Motion (2001:79) av Maria Hassan och Lars-Åke Henriksson (båda s) anses besvarad med vad föredragande borgarråden anför.

Föredragande borgarråden Margareta Olofsson och Erik Nilsson anför följande.

Bakgrund

I samband med att staten avgav sin tredje rapport till FN:s barnrättskommitté skickades rapporten till bl.a. stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret valde att bilda en arbetsgrupp, med representanter från olika nämnder, som i samband med svaret arbetade fram ett förslag till reviderat handlingsprogram för barnkonventionen för Stockholms stad, *bilaga 2*. Fullmäktige beslutade i budget 2003 att stadens handlingsprogram för barnkonventionen skall revideras.

I motion 2001:79, *bilaga 3*, föreslår Maria Hassan och Lars-Åke Henriksson (båda s) att det bör inrättas en barn- och ungdomsombudsman i

Stockholms stad, att denna ska ha ett övergripande ansvar att bevaka barns och ungdomars rättigheter och behov i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter samt att barn- och ungdomsombudsmannen blir remissinstans för viktiga kommunala beslut.

Remisser

Förslaget till reviderat handlingsprogram för FN:s barnkonvention har remitterats till stadsbyggnadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden samt stadsdelsnämnderna Norrmalm, Skärholmen och Spånga-Tensta.

Stadsbyggnadsnämnden delar borgarrådets uppfattning, men vill utveckla målpunkt 3 så att den även innefattar det handikappolitiska programmet.

Idrottsnämnden anser att det är positivt att handlingsplanen revideras med jämna mellanrum, men att det dock kan upplevas som att staden har svårt att uppfylla konventionen fullt ut i samband med planering och beslut i frågor som berör barn och ungdomar. Idrottsnämnden menar att det finns alldeles för få forum där barn och ungdomar blir inbjudna och där de kan framföra sina egna åsikter.

Kulturnämnden anser sig angelägen om att arbeta för och att uppnå de fyra delmålen i det föreslagna reviderade handlingsprogrammet och förordar att handlingsprogrammet antas i sin nuvarande utformning.

Norrmalms stadsdelsnämnd är klart positiv till förslaget till reviderat handlingsprogram och delar uppfattningen att barnkonventionen ska prägla allt arbete som bedrivs i staden. Nämnden anser att det är särskilt viktigt att förslaget till handlingsprogram inte enbart framhåller barns rätt att komma till tals utan också vikten av att beakta och låta barns och ungdomars synpunkter och önskemål styra de beslut som fattas.

Skärholmens stadsdelsnämnd anser att handlingsplanen kan vara till stor hjälp för att involvera barnkonventionen även i verksamheter som inte direkt berör barn och att metoden som handlingsprogrammet presenterar känns bra och realistisk.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att artiklarna som lyfts fram i handlingsplanen är en förutsättning för förvaltningarnas framtagande av mål, arbetssätt och åtaganden som berör barnkonventionen.

Nämnden anser vidare att i stadsdelarnas myndighetsutövning riktad mot barn bör någon form av kvalitetssäkringssystem införas för att säkerställa att barns behov lyfts fram fullt ut i utredningsarbetet.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser också att det även finns andra artiklar i barnkonventionen som är av vikt för barns trygghet och utveckling och som

är viktiga att inkludera. Sammanfattningsvis anser nämnden att ett övergripande handlingsprogram som ger stöd för stadens alla verksamheter att prioritera och förbättra barns uppväxtvillkor är ett bra redskap för att säkerställa innehållet i FN:s barnkonvention.

Motionen om inrättandet av en barn- och ungdomsombudsman har remitterats till utbildningsnämnden och stadsledningskontoret.

Utbildningsnämnden anför att hela verksamheten går ut på att förbättra situationen för stadens barn och ungdomar. En skolgång som präglas av lugn och ro och där alla elever ges det stöd och den hjälp och extra tid för att de ska kunna nå kunskapsmålen är det viktigaste instrumentet staden har för att åstadkomma detta.

Stadsledningskontoret anser att barnens situation kräver andra åtgärder än inrättande av en barn- och ungdomsombudsman. Föräldrar och personal inom skolan och andra miljöer där barn och ungdomar vistas kan inte ersättas med en barn- och ungdomsombudsman. De ombudsmän staden inrättat under senare år har dessutom en annan funktion.

Våra synpunkter

En bra start i livet för alla barn och ungdomar är ett av de viktigaste uppdragen under denna mandatperiod. Vid sidan av alla riktade insatser till barn ska FN:s barnkonvention genomsyra stadens alla verksamheter.

Stadens handlingsprogram för barnkonventionen antogs 1997. Handlingsprogrammet är mycket omfattande och ställer stora krav på nämndernas arbete och dokumentation. Stora delar av de beslut som fattades 1997 har inte genomförts utan har prioriterats ned. Trots detta har handlingsprogrammet inneburit en skjuts för arbetet med barnkonventionen. Många nämnder har utfört ett gott arbete och arbetat efter barnkonventionen trots att handlingsprogrammets betydelse och innehåll tonats ned av den tidigare, borgerliga, majoriteten. Det nya förslaget till handlingsprogram fokuserar mer på arbetssätt och förhållningssätt och mindre på dokumentation och rapportering, vilket vi tycker är positivt.

Arbetet med barnkonventionen tenderar att fungera bättre i de nämnder som direkt arbetar med barnen. Vi vill betona att varje nämnd och varje styrelse har ett ansvar för barnkonventionen. Varje nämnds och varje styrelses arbete berör barnen.

Fram till 1999 fanns en särskild projektledning som ansvarade för handlingsprogrammets förverkligande. Därefter har utbildningsnämnden tagit ett visst ansvar för barnkonventionen. Vi anser att det övergripande ansvaret

visst ansvar för barnkonventionen. Vi anser att det övergripande ansvaret ska ligga på kommunstyrelsen. Det är viktigt att någon har helikopterperspektivet och kan samordna arbetet över staden.

Förslaget till reviderat handlingsprogram för FN:s barnkonvention har tagits fram av stadsledningskontoret som haft en referensgrupp med i arbetet. Förslaget har därefter remitterats till sex nämnder som inte ingått i referensgruppen. Förslaget har inte diskuterats särskilt med barn och ungdom. Detta kan naturligtvis ses som en brist men enligt vår mening är själva handlingsprogrammet ett stöd för nämndernas och styrelsernas arbete med barnkonventionen. Det är i nämndernas och styrelsernas arbete med att förverkliga barnkonventionen och handlingsprogrammet som barn och ungdomar ska komma till tals. Det är dessutom viktigt att alla nämnder tar tillvara barns och ungdomars åsikter i alla beslut som berör dem, t.ex. genom ungdomsråd eller barnpanel. Även s.k. checklistor är ett bra verktyg för att inför varje beslut kontrollera att beslutet utgår från barnens bästa. Nämnderna kan också inhämta synpunkter från barn och ungdomar inför ett remissvar.

Stadsbyggnadsnämnden föreslår att det handikappolitiska programmet tas med i målpoint 3. Vi instämmer i stadsbyggnadsnämndens förslag och menar att målpoint 3 ska ändras enligt följande: "Samtliga förvaltningar, bolag och styrelser skall inom sitt område utveckla arbetet med att motverka alla former av kränkande behandling av barn. Det är viktigt att i detta arbete även beakta stadens övergripande målsättningar inom såväl integrationsområdet som det handikappolitiska programmet".

När det gäller motionen om att inrätta en barn- och ungdomsombudsman håller vi med motionärerna om att barns och ungdomars rättigheter ofta åsidosätts när vuxna fattar viktiga beslut. Därför efterlyser vi en helhetssyn i staden för att skärpa barnperspektivet som måste bevakas inom alla områden för att leva upp till FN:s barnkonvention. Det föreligger dock en risk med att frånta kommunen sitt direkta ansvar vilket skulle bli resultatet om man inrättade en barn- och ungdomsombudsman med ett övergripande ansvar. Kommunstyrelsen bör, enligt vår mening, vara den som har det övergripande ansvaret för dessa frågor. I det föreslagna handlingsprogrammet nämns särskilt att samtliga förvaltningar, bolag och styrelser inom sitt område skall finna former för hur inflytande och information för barn och ungdomar skall utformas. Genom att vi återigen sätter barnen i fokus och påpekar vikten av att barnet ska komma till tals förutsätter vi att arbetet med förverkligandet av barnkonventionen ska förbättras. De ombudsmän staden inrättat under senare år har en annan funktion än den av motionärerna föreslagna barn- och ungdomsombudsmannen.

Handlingsprogrammets förord

Det av stadsledningskontorets föreslagna förordet i handlingsprogrammet ersätts med följande:

I Stockholm bor och lever närmare 150 000 människor upp till 18 år. De är i Barnkonventionens mening barn. Barn lever under mycket olika villkor och förutsättningar. En sak har dock alla barn gemensamt: de har små möjligheter att själva påverka sina villkor och föra fram sina synpunkter. Stockholms stad vill förbättra och stärka barns situation och uppväxtvillkor. Stockholm ska vara en stad som lyssnar på och tar hänsyn till alla barns behov och önskemål. Detta handlingsprogram lägger grunden för en sådan utveckling.

I stadens alla verksamheter skall förbättringar av barns villkor prioriteras. Det gäller varje barns förhållanden inom familjen, i förskolan, i skolan, i trafik- och boendemiljö och i samhället i övrigt.

Varje nämnd, förvaltning och bolag ska anlägga ett barnperspektiv på sin verksamhet. Det skall komma till uttryck i verksamheten och redovisas i verksamhetsprogram. Barnet ska få ordet.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. återremittera förslaget
2. därutöver anförda följande.

Det är lätt att konstatera att det reviderade handlingsprogrammet valt att enbart ta fasta på vissa delar i konventionen och utelämna andra. Den tolkning som görs i handlingsprogrammets inledning, om de fyra principer konventionen sägs bygga på, nämner inte barnets behov av att växa upp i en familj och att det allmänna är skyldigt att ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnet. I flera olika artiklar i konventionen anges just barnets familj som en förutsättning för barnets utveckling som det står i artikel 27: "Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet har, inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling." Vidare framgår att konventionsstaterna ska "vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och skall vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och utarbeta stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder, och bostäder."

Att detta utelämnats är självfallet ingen tillfällighet utan ett uttryck för synen att barnets uppväxtvillkor i hög grad kan styras av social ingenjörskonst.

Checklista

Förslaget till handlingsprogram innehåller bland annat en checklista som alla stadens förvaltningar, bolag och styrelser förväntas använda. En checklista kan vara ett bra redskap för viss verksamhet, men för t ex stockholmseleverna är valfrihet i skolan, lärande i egen takt och ökat inflytande genom t ex elevråd betydligt viktigare än att utbildningsnämnden "checkar" av elevinflytande på en lista.

En checklista kan ge intryck av att man "gjort sitt" när punkterna på listan klarats av. Fokus riskerar att flyttas från barnperspektivet som en ständigt närvarande del i arbetet, till att barns rättigheter blir något som kan bockas av på en lista.

Det bör därför understrykas att handlingsplanens checklista endast ska ses som ett förslag, en idé bland andra, om hur den enskilda styrelsen eller nämnden ska arbeta med barnkonventionen.

Det är också mycket tveksamt om stadens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag skall arbeta enligt samma metod för att stärka barns rättigheter. Barnperspektivet är centralt och skall genomsyra många verksamheter, men självklart är det så att det i vissa verksamheter är mer angeläget än i andra. Att ge alla verksamheter samma direktiv för arbetet innebär tvärtom en risk för att barnperspektivet urholkas i de delar av stadens verksamheter där det är särskilt angeläget.

Barnets bästa

Ett bärande element i handlingsprogrammet är att verka för barnets bästa. Utifrån konventionen är medlet för detta i hög grad att det allmänna ska stödja barnets familj och vårdnadshavare så att barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling säkerställs. Det allmänna ska vidta lämpliga åtgärder för att tillhandahålla materiellt bistånd och utarbeta olika stödprogram. Det arbete som nu alltmer vinner insteg inom socialtjänsten, att arbeta med barns och ungdomars nätverk, med Multi Systemic Therapy (MST), Parent Management Training (PMT) med flera metoder, är ett framsteg. I sådana arbetssätt tillvaratas resurserna i familjen och andra naturliga gemenskaper som barnet ingår i. Det förhindrar inte att det finns tillfällen då barn behöver omhändertas och skiljas från sina föräldrar. Det framgår i konventionen att så ska kunna ske.

Det är bra att stadens handlingsprogram för barnkonventionen ses över. För att all verksamhet i Stockholms stad ska genomsyras av intentionerna och andan i FN:s barnkonvention är ett handlingsprogram ett bra stöd. Det viktigaste stödet som kan ges är emellertid utbildning och ökat medvetande samt att stadens anställda har tillgång till själva texten i barnkonventionen.

Barnets rätt till liv och utveckling

Handlingsprogrammet fastslår att alla verksamheter i staden ska utgå från barns rätt till ett självständigt liv. Begreppet "självständigt liv" har inte stöd i barnkonventionen.

Istället framgår att utbildningen ska syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga. Att individer gradvis blir alltmera självständiga är riktigt och staterna som anslutit sig till barnkonventionen inser säkert alla detta. Men i barnkonventionen uttrycks att självständighet måste utvecklas tillsammans med respekt för de mänskliga rättigheterna och respekt för den närmaste omgivningen liksom för kulturer som skiljer sig från barnets egen.

Det reviderade handlingsprogrammet speglar den aktuella utbildningspolitiken i Sverige snarare än att tillämpa barnkonventionen.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Stockholms stads handlingsprogram för arbetet med barnkonventionen godkänns i enlighet med vad föredragande borgarråden anför.
2. Handlingsprogrammet skall gälla fr.o.m. 1 juli 2004 t.o.m. 31 december 2008.
3. Motion (2001:79) av Maria Hassan och Lars-Åke Henriksson (båda s) anses besvarad med vad föredragande borgarråden anför.

Stockholm den 12 maj 2004

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Margareta Olofsson Erik Nilsson

Kerstin Tillkvist

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin, Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservationen av (m) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Ewa Samuelsson* (kd) enligt följande.

Jag anser att staden bör inrätta ett särskilt barn- och ungdomsombud i enlighet med vad den statliga barnombudsmannen föreslagit. Motionärerna anser att staden bör inrätta en barnombudsman vilket tyvärr inte hörsammas i ärendet. För att undvika förväxling med statiga barnombudsmannen bör den kommunala funktionen betecknas som ett ombud.

ÄRENDET

I samband med att staten avgav sin tredje rapport till FN:s barnrättskommitté skickades rapporten till bl.a. stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret valde att bilda en arbetsgrupp, med representanter från olika nämnder, som i samband med svaret arbetade fram ett förslag till reviderat handlingsprogram för barnkonventionen för Stockholms stad, *bilaga 2*. Fullmäktige beslutade i budget 2003 att stadens handlingsprogram för barnkonventionen skall revideras.

I motion 2001:79 föreslår Maria Hassan och Lars-Åke Henriksson (båda s) att det bör inrättas en barnombudsman i Stockholms stad, att denna ska ha ett övergripande ansvar att bevaka barns och ungdomars rättigheter och behov i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter samt att barn- och ungdomsombudsmannen blir remissinstans för viktiga kommunala beslut.

REMISSER

Förslaget till reviderat handlingsprogram för barnkonventionen har remitterats till stadsbyggnadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, Norrmalms stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade på sitt sammanträde den 5 februari 2004 att som svar på remissen återropa kontorets utlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande *Py Börjeson (s)*, *Gunni Ekdahl (s)*, *Jan Qvarsell (s)*, *Dilek Gür (s)*, *Katrin Nyström (s)*, *Torsten Sandgren (v)* och *Cecilia Obermüller (mp)*, *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande av den 20 januari 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

Kontoret har tagit del av förslaget till reviderat handlingsprogram och har inget att erinra. I syfte att även inbegripa den handikappolitiska aspekten föreslår kontoret dock en utvecklad skrivning (kursiverad text) avseende målpunkt 3 vars text lyder: "Samtliga förvaltningar, bolag och styrelser skall inom sitt område utveckla arbetet med att motverka alla former av kränkande behandling av barn. Det är viktigt att i detta arbete även beakta stadens övergripande målsättningar inom *såväl* integrationsområdet *som det handikappolitiska programmet*".

I samband med remissvaret vill kontoret kort beskriva något av det arbete som kontoret idag bedriver med utgångspunkt från barnkonventionen.

Kontorets arbete med utgångspunkt från barnkonventionen

I första hand har artiklarna 2, 3, 12, 23 och 31 bäring på kontorets ansvarsområde. Dessa artiklar handlar kortfattat om att barns rättigheter ska respekteras, att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid de åtgärder som rör barn, att ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp skall åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv, att barns åsikter skall tillmätas betydelse och att barn ska kunna höras direkt eller genom företrädare samt att barn har rätt till vila och fritid, till lek och rekreation m.m

Under flera år har kontoret bedrivit ett kunskaps- och metodutvecklingsarbete med forskare, såväl sociologer, miljöpsykologer som landskapsarkitekter.

Sociotopkartan är det planeringsunderlag som i första hand belyser stockholmarnas inklusive barnens användning av friytor utifrån ett socialt och kulturellt perspektiv. Underlaget till sociotopkartan baseras delvis på intervjuer med barn och ungdomar.

Inom ramen för projektet Stockholm 2030 har ett flertal ungdomar i Stockholms stad intervjuats med utgångspunkt från deras vardagslivserfarenheter.

Kontorets erfarenheter är att barnperspektivet i enlighet med barnkonventionen lämpar sig bäst på områdesnivå och i ett tidigt planskede, dvs i programarbetet. Det är på områdesnivå som barn och ungdomars perspektiv bäst kan belysas och ingå som planeringsunderlag inför kommande beslut om förändrad markanvändning.

För att barnperspektivet ska ges utrymme mellan stadens olika förvaltningar, främst gatu- och fastighetskontoret och stadsdelsförvaltningarna centralt.

Idrottsnämnden beslutade på sitt sammanträde den 17 februari 2004 att återropa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande av den 2 oktober 2003 är i huvudsak av följande lydelse.

Allmänna synpunkter

Förvaltningen anser att det är värdefullt och viktigt att FN:s barnkonvention efterlevs i Stockholms stad. Det är även positivt att stadens handlingsprogram revideras med jämna mellanrum och att den anpassas efter stadens förutsättningar och möjligheter. Det kan dock upplevas som att staden har svårt att uppfylla konventionen fullt ut i samband med planering och beslut i frågor som berör barn och ungdomar. Förvaltningen bedömer att stadens olika verksamheter, med vissa undantag, inte har som rutin att efterfråga synpunkter och förslag från barn och ungdomar. De verksamheter där man arbetar direkt med barn och ungdomar som, exempelvis delar av idrottsområdet, delar av skolans verksamheter, fritidsgårdar mfl, har av naturliga orsaker mer erfarenheter av att inhämta de ungas synpunkter än andra av stadens verksamheter.

Enligt förvaltningens mening är det alldeles för få forum där barn och ungdomar blir inbjudna och där de kan framföra sina egna åsikter. Det är viktigt att staden tar vara på ungdomars åsikter vid de tillfällen de är berörda av frågorna.

Referensgruppen

Enligt förvaltningens mening är det anmärkningsvärt att barn och ungdomar inte har getts möjlighet att medverka i referensgruppen för att kunna föra sin egen talan. I samband med nästa revidering av stadens barnkonvention är det viktigt att barn och ungdomar ingår i referensgruppen. I referensgruppen borde även föreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet ha varit representerade för att de också skulle ha kunnat föra barn och ungdomars talan.

Egna forum för barn och ungdomar

Enligt förvaltningens mening är det värdefullt att barn och ungdomar i Stockholms stad får ett eget eller egna forum där deras stämma blir hörd. Den egna forum/forumet för barn- och ungdomar kan vara en "Ungdomarnas kommunfullmäktige", "Ungdomsstadsdelsnämnd" eller Ungdomsråd för hela staden eller per stadsdelsnämnd.

Samordning av barn- och ungdomsfrågor

Det kan ses som ett särskilt problem att det inte finns någon enskild nämnd som har ett övergripande ansvar för barns och ungdomars fritid. Förvaltningen har tidigare redovisat den uppfattningen i bland annat tjänsteutlåtanden med redovisningar av uppföljningar av stadsdelsnämndernas fritidsgårdsverksamhet, parkleksverksamhet och fritidsfältverksamhet. Bristen på samordning för utbildning, metoder, uppdatering av trender m.m inom barn- och ungdomsområdet har, enligt förvaltningens mening, medfört att alla som har ansvar i barn- och ungdomsfrågor finner egna lösningar och att gjorda erfarenheter eller inhämtade kunskaper inte tas tillvara eller sprids.

Det skulle vara värdefullt med någon form av en barn- och ungdomssamordnare i Stockholms stad så att barn- och ungdomsfrågorna skulle kunna samordnas på ett bättre sätt än vad som nu sker.

Kommunikation och uppföljning av handlingsprogrammet

Det är positivt att stadens samtliga nämnder, bolag och styrelser ges ansvar för hur barnkonventionen tillämpas och på vilket sätt kunskapen om den skall spridas i organisationen. För att man ska kunna följa upp arbetet med barnkonventionen i Stockholms stad är det viktigt att respektive nämnd, bolag och styrelse i sina verksamhetsberättelser redovisar hur de arbetat med uppdraget. Därmed underlättas uppföljningen av stadens arbete med barnkonventionen.

Idrottsnämndens bidrag för barn- och ungdomsverksamhet

Idrottsnämnden lämnar omfattande bidrag till föreningar för den barn- och ungdomsverksamhet dessa föreningar bedriver. I de allmänna förutsättningarna anges bland annat att staden arbetar i enlighet med FN:s barnkonvention:

”Syftet med stadens stöd till föreningars barn- och ungdomsverksamhet är att barn och ungdomar genom föreningsverksamhet ges möjlighet till en omfattande och stimulerande fritid.

Stockholms stad arbetar i enlighet med FN:s barnkonvention. En förutsättning för föreningsstöd är att förening inte bedriver verksamhet som strider mot intentionerna i barnkonventionen, utan att barn och ungdomar i förening ges möjlighet att delta och få träning i demokratiska arbetsformer där de själva kan påverka arbetet i sin förening.

Föreningsstödet ska riktas så att stadens integrationsarbete fortsätter att utvecklas och att flickor och pojkar får del av stödet i så lika omfattning som möjligt”.

Barns och ungdomars medverkan vid planering

I tidigare tjänsteutlåtande till nämnden har förvaltningen redovisat hur barn och ungdomar har engagerats och getts möjlighet att redovisa sina synpunkter och därmed getts möjlighet att påverka. Ett pilotprojekt har genomförts i Vantörs stadsdelsnämnd i samverkan med stadsdelsförvaltningen där en inventering av den fysiska miljön för fritid granskades och där de unga kunde redovisa sina önskemål. Den metod som användes genom att bland annat intervjua de unga fritids- och idrottsutövarna .

Fastställda måldokument som prioriterar barns och ungdomars fysiska aktivitet och idrottande.

Idrottsnämnden har beslutat att fastställa ett antal måldokument vilka alla har en anknytning till barnkonventionen; förbättra de ungas villkor inom nämndens ansvarsområden och ta del och intryck av de ungas önskemål och behov.

- ✍ Idrottspolitiskt handlingsprogram
- ✍ Fördelningsprinciper
- ✍ Bidragsregler
- ✍ Program för spontanidrott
- ✍ Program för jämställd idrott
- ✍ Handikappprogram
- ✍ Program för investeringar i ridsporten
- ✍ Program för utbyggnad av idrottshallar

Övriga åtgärder för att stärka barn och ungdomars möjligheter till påverkan

I det dagliga arbetet med planering, drift, upplåtelse, bidrag m m genomför förvaltningen ett omfattande samrådsförfarande, intervjuer, enkäter och undersökningar med syfte att förbättra de ungas idrotts- och fritidssituation i Stockholm. Här nedan anges ett antal exempel.

Förvaltningen har regelbundet samråd och informationsutbyte med Stockholms Idrottsförbund och några större specialdistriktsförbund i Stockholm för att bl.a. fånga upp frågor kring barn- och ungdomsidrotten i Stockholm.

Förvaltningen har regelbundet samråd med de lokala idrottsföreningarna och skolan genom de anläggningsråd som finns på alla större idrottsanläggningar (idrottsplatser och sim- och idrottshallar) kring barns och ungdomars idrottande.

Förvaltningen har genomfört intervjuundersökningar som följer upp besökarnas synpunkter om personal och verksamheten på våra sim- och idrottshallar.

Förvaltningen genomför enkätundersökningar om barns och ungdomars fritidsvanor och åsikter om hur staden ska satsa inom fritidsområdet.

Förvaltningen genomför årliga uppföljningar på idrottsanläggningar för att se att gällande fördelningsprinciper, där barn och ungdomar prioriteras tidiga vardagkvällar mellan 16.00 –21.00, efterlevs.

Förvaltningen genomför utbildning av personalen, bland annat bemötandebildning när det gäller barn och ungdomar med funktionshinder.

Förvaltningen genomför utbildning av personalen kring omvärldsorientering, vilket bl.a. innefattar kunskap om gällande måldokument.

Kulturnämnden beslutade på sitt sammanträde den 27 januari 2004 att återropa kulturförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande av den 7 januari 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

De fyra delmålen i det föreslagna reviderade handlingsprogrammet för Stockholms stad "En god stad för barnet" är för kulturförvaltningen angelägna att arbeta för, och att uppnå. I kulturnämndens/kulturförvaltningens verksamhetsplan 2004 redovisas utförligt förvaltningens prioritering av barn och ungdomsverksamhet. I alla kulturförvaltningens verksamheter arbetas med frågan hur barn och unga aktivt ska kunna delta i stadens olika kulturverksamheter och också, vilket ska understrykas, hur barn och unga ska kunna påverka hur kulturutbudet ska vara och hur deras möjligheter till eget skapande ska utformas. Kulturförvaltningen vill söka tala med, och inte om, barn och unga.

Till grund för förvaltningens arbete med barn - och ungdomsfrågor ligger handlingsprogrammet "Stockholm – en kulturstad för unga. En kulturpolitik för bildning, lust och fantasi". Programmet antogs av kulturnämnden i april 2002,

Enligt planen ska kulturnämnden i sitt arbete med barn och ungdomskultur

- ? Garantera ett varierat kulturutbud av hög kvalitet
- ? Oavsett etnisk bakgrund, handikapp eller sociala förutsättningar främja alla barns och ungdomars tillgång till och delaktighet i Stockholms kulturutbud.

Och som ett led i detta arbete ska kulturnämnden verka för att

- Utveckla de egna verksamheternas arbete med och för barn och ungdom
- Öka barns och ungdomars tillgång till och deltagande i kulturverksamheter
- Utveckla samarbetet med staten, landstinget och stadens förvaltningar i syfte att ta tillvara de samlade resurserna för barn och ungdomskultur
- Förbättra villkor för barns och ungdomars eget skapande
- Främja fortbildning, information och utvärdering.

Kultur för barn

Kulturförvaltningen har av tradition genomfört en omfattande verksamhet för och med barn. Stadsbiblioteket och biblioteksfilialerna har ett mångårigt och stort samarbete med barnavårdscentraler och förskolan för att nå de mindre barnen med läsfrämjande åtgärder och man har också ett nära samarbete med skolorna riktat till grundskolans elever. På senare år arbetar biblioteken också mycket med uppsökande verksamhet på barns fritid. "Kultur för de unga", inom avdelningen för kulturstöd arbetar med uppsökande kulturverksamhet till skolelever i nära samverkan med skolorna. Stöd ges till stadens fria kulturliv för kulturverksamheter, såsom barnteater, konserter för barn, dansföreställningar mm. Verksamheten på "Rum för barn" på Kulturhuset lockar oupphörligen stora skaror små barn att delta.

Kulturskolans inriktning har alltsedan dess start, med sina föregångare Kommunala Musikskolan och Vår teater, lyft fram barns och ungas röster och konstnärliga uttryck inom alla dess konstområden. År 2002 genomfördes en stor undersökning, "Lust och glädje" där Kulturskolans elever värderar Kulturskolans undervisning. Elevernas betyg av verksamheten var överlag gott. Men kritik riktades också, t ex vad gäller möjlighet att påverka undervisningssituationen i musikundervisningen och musiklektionernas alltför korta tidspass. Av undersökningen framgick också att flertalet elever slutar i Kulturskolan i mycket tidiga ungdomsår, vid ca 11-12 års ålder. Syftet med undersökningen var att med stöd av de intervjuades åsikter förbättra kulturskolans verksamhet i den riktning som barn och unga och deras föräldrar önskar. Kulturskolan har tagit intryck av undersökningsresultaten och förändringsarbete pågår för att erbjuda Stockholms barn och unga en än bättre verksamhet, där fler intresseområden ska kunna tillfredställas och där de ungas åsikter ska tas på allvar. För att bättre nå nya målgrupper har Kulturskolan under år 2003 startat s.k. baslag där fyra pedagoger ingår. Under 8 veckor arbetar baslagen i en skola tillsammans med skolans lärare. Syftet är att ge stimulans till eget skapande och att visa smakprov på vad man kan göra på sin fritid i Kulturskolan. Ett annat syfte är att stödja skolornas lärare att än mer arbeta med skapande verksamheter i ordinarie undervisning. Många forskningsresultat visar att förmågan att lära stärks när skapande verksamhet integreras i undervisningen.

Ungdomskulturen

Förvaltningen påbörjade skiftet 1999/2000 en kraftfull satsning att samverka med stadens ungdomar. Ung08, för ungdomar mellan 13-19 år, är exempel på verksamhet som vuxit fram ur den stora ungdomsfestivalen som numer har blivit en tradition inför skolstarten. Dessa ungdomsverksamheter genomförs helt och hållet tillsammans med unga. Inom området för ungdomsaktiviteter ska naturligtvis också nämnas Lava på Kulturhuset, där de ungas röster, uttryck och samverkan är en självklarhet och en nödvändighet för verksamhetens fortsättning. Verksamheten ska ges större utrymme under 2004 och därmed - år 2005 - kunna breddas än mer.

I juni antog nämnden en biblioteksplan för Stockholms stad, "Biblioteksverksamhet i Stockholms stad – en strategisk biblioteksplan." I planen framhålls att Stockholms stadsbibliotek ska lägga särskild vikt vid barn och unga. Stadsbiblioteket har, som nämnts ovan, en omfattande verksamhet för och med små och större barn. Det understryks även med kraft i biblioteksplanen att "ungdomar är bibliotekens nuvarande och framtida stamkunder. De är framtidsvisare, vars synpunkter på verksamheten ska fångas upp och tillmätas särskild vikt. Hela biblioteket ska vara bra för ungdomar."

Ett specifikt ungdomsbibliotek planeras vid Medborgarplatsen och förväntas stå klart 2005. I planeringsarbetet medverkar en referensgrupp bestående av ungdomar. Stort utrymme kommer bli att ges ungdomarnas eget skapande med skriarverkstäder, låtskriarverkstäder, författarbesök, fanzineworkshops m.m.

I den ovan nämnda undersökningen, som förvaltningens forskare genomförde av Kulturskolans verksamhet, framgår att barnen slutar att delta i relativt tidig ålder. Kulturskolan och förvaltningen avser att undersöka vad det är som orsakar en så snabb genomströmning. I syfte att bättre nå ungdomarna sänder Kulturskolan sedan ett år tillbaka en inbjudan till alla elever i årskurs 8 att delta i verksamheten med information om vilket utbud som numer finns. Detta initiativ, tillsammans med barnens, ungdomarnas och föräldrarnas svar i den kommande undersökningen, ska kunna ge en inriktning för fortsatt arbete och utveckling.

Under 2003 har ett omfattande inventeringsarbete av ungdomars fritidsverksamheter i hela staden genomförts inom förvaltningens ram. Projektet, Unga Stockholm, kommer att resultera i en rapportbok, som beräknas publiceras i februari 2004. Slutligen ska nämnas det internationella samarbetet med Europeiska städer där förvaltningen under perioden 2002-2004 innehar ordförandeskapet i EURO CITIES Culture Committee. Inom ramen för detta samarbete pågår ett processinriktat och undersökande arbete på temat "Culture and Young People". Syftet är att stärka och entusiasmera ungdomars medverkan, delaktighet och kreativitet i våra städer och också att ungdomar inom Europa ska lära känna varandras levnadsvillkor. En större konferens planeras äga rum i Stockholm hösten 2004 där ungdomar och politiker från Europa tillsammans ska arbeta på temat ungdomars kreativitet och hur den kan påverka den demokratiska samhällsprocessen.

För att göra full rättvisa åt förvaltningens olika verksamheter skulle en uppräknings av verksamheter riktade till och tillsammans med barn och ungdomar kunna göras än

längre. Sammanfattningsvis har förvaltningen goda förutsättningar att följa det föreslagna reviderade handlingsprogrammet, och det förordas att detta antas i sin nuvarande utformning.

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade på sitt sammanträde den 22 januari 2004 att återropa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden *Jan Valeskog m.fl.* (s), ledamoten *Ulla Dahl* (mp) och ledamoten *Hans Enroth* (v), bilaga 1.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 7 januari 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

Förvaltningen är klart positiv till förslaget till reviderat handlingsprogram och delar uppfattningen om att barnkonventionen ska präglar allt arbete som bedrivs i staden. Som framgår av förslaget är förverkligandet av barnkonventionen en ständigt pågående process. Både i socialtjänstlagen och föräldrabalken finns uttryckliga bestämmelser om att i alla ärenden som rör barn tillvarata barnets bästa och låta barnkonventionen ligga till grund för lagstiftning och de styrdokument som reglerar förskole- och grundskoleverksamheten finns bestämmelser som väl överensstämmer med barnkonventionens mål och intentioner. Både inom förvaltningens familjeenhet och inom stadsdelens förskolor och grundskolor finns en hög medvetenhet om barns och ungdomars rättigheter och man arbetar också aktivt med att på olika sätt söka leva upp till konventionens mål och intentioner.

Det är positivt att man i förslaget till handlingsprogram inte enbart framhåller barns rätt att komma till tals utan också vikten av att beakta och låta barns och ungdomars synpunkter och önskemål styra de beslut som fattas.

Från förvaltningens sida är vi också positiva till förslaget om att samtliga förvaltningar, bolag och styrelser ska göra en kartläggning av på vilket sätt barnkonventionen berör det egna verksamhetsområdet och att detta ska resultera i en plan och en åtgärdslista över vad som behöver utvecklas, uppmärksammas eller förändras för att förverkliga konventionens intentioner.

Som framhålls i förslaget är viktigt att diskussionen kring barnkonventionen och dess syfte hålls levande inom alla verksamheter, inte bara inom de verksamheter som direkt berör barn och ungdomar. För att säkerställa att barnperspektivet beaktas vid beslut inom samtliga verksamhetsområden har Norrmalms stadsdelsnämnd fattat beslut om en s.k. barnchecklista som ska bifogas alla ärenden som föreläggs nämnden och som på något sätt rör barn och ungdomar.

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade på sitt sammanträde den 29 januari 2004 att som sitt yttrande till kommunstyrelsen överlämna tjänsteutlåtandet.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av 7 januari 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

Eftersom det reviderade handlingsprogrammet för Stockholms stad är kortfattat och ändå mycket tydligt blir det användbart och lättare att förankra i olika verksamheter.

Det är ett nödvändigt men svårt arbete att involvera barnkonventionen även i verksamheter som inte direkt berör barn. Här kan handlingsplanen vara till stor hjälp.

Det är viktigt att vid olika beslut överväga om barnets bästa är i fokus och om barn fått möjlighet att komma till tals. Den konkreta metod (en "mall" med frågor) som handlingsprogrammet presenterar (när det gäller artikel 3 och 12) känns bra och realistisk, så att man med säkerhet belyser vilka konsekvenser beslut får för barn och unga.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden som sitt yttrande överlämnar detta tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade på sitt sammanträde den 12 februari 2004 att åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 20 januari 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

De artiklar ur barnkonventionen som behandlas i förslaget till handlingsplan har en tydlig koppling till stadens verksamhetsprogram, vilket är en förutsättning för förvaltningarnas framtagande av mål, arbetssätt och åtaganden som berör barnkonventionens förebyggande arbete med tidiga insatser för barn i behov av särskilt stöd, arbetet mot mobbing och framtagande av forum för medinflytande för barn och ungdomar, finns många konkreta exempel på hur barnkonventionen genomsyrar verksamheten.

I stadsdelarnas myndighetsutövning riktat mot barn bör någon form av kvalitetssäkringssystem införas för att säkerställa att barns behov lyfts fram fullt ut i utredningsarbetet. Stockholms individ- och familjeomsorg deltar sedan 1999 tillsammans med några andra kommuner i landet i socialstyrelsens projekt "Barns behov i Centrum" (BIC), som syftar till att utveckla ett utrednings- och kvalitetssystem i myndighetsutövning som riktar sig direkt till barn som far illa.

Utöver de artiklar som arbetsgruppen valt att belysa, finns även andra artiklar i barnkonventionen som är av vikt för barns trygghet och utveckling. Dessa kan t.ex. handla om frihet att utöva religion och tro, sociala åtgärder i upplysningssyfte för att skydda barn från olaglig användning av narkotika och andra droger, föreningsfrihet eller att barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

Under rubriken barnets rätt till liv och utveckling anges att barnet så långt som möjligt ska skyddas från olika riskfaktorer som påverkar barnets hälsa och utveckling. Det som hör till barnets utveckling skulle kunna förtydligas ytterligare genom att handlingsprogrammet även inriktar sig på artiklarna 28, 29 och 31. I dessa framhålls värdet av relevant utbildning genom att utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga. De framhåller också vikten av barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att till fullo delta i det kulturella livet.

Uppföljningen av hur ett handlingsprogram efterlevs är en stor och viktig fråga. I det framtagna förslaget till handlingsprogram har några frågeställningar tagits fram för uppföljningen. Fler sådana frågeställningar borde finnas med, särskilt under rubrikerna om barns lika värde och barnets rätt till liv och utveckling. I samband med framtagande av tjänsteutlåtanden som på något sätt kan beröra barn, kan exempelvis en checklista med olika frågeställningar medfölja ärendet.

Därtill kommer sedan frågan om vem som har mandatet att utifrån frågeställningarna bedöma huruvida handlingsprogrammet efterlevs.

I det sammanhanget har de forum som finns för barns och ungdomars inflytande stor betydelse. Att ha inflytande är inte bara begränsat till möjlighet att lämna synpunkter, utan i det sammanhanget är det också viktigt att de barn/ungdomar som är involverade i beslutet även ges möjlighet att vara delaktiga i hela processen fram till beslut.

Ett handlingsprogram som berör barnkonventionen gäller även avdelningar som inte direkt har med barn att göra. Det kan t.ex. gälla tekniska avdelningar och förvaltningar som handlägger planärenden.

Genom den internationella organisationen IPA:s nätverk för barnvänliga städer finns framtagna dokument med vägledning hur man använder sig av barnperspektiv i planering av bostads- och trafikmiljöer. Dessa och andra liknande dokument kan vara till hjälp i arbetet att förverkliga intentionerna i barnkonventionen. (IPA står för International Association for the Child's right to play.)

Arbetet med att förankra Stockholms handlingsprogram utifrån barnkonventionen måste vara en ständigt pågående process. En implementering och ett förhållningsätt till barnkonventionen, så att den ingår som en naturlig del i den dagliga verksamheten är en förutsättning för ett handlingsprogrammet ska efterlevas. Därför är det av vikt att gemensamma utbildningar sker fortlöpande för stadens förtroendevalda och tjänstemän.

Sammanfattningsvis kan sägas att ett övergripande handlingsprogram som ger stöd för stadens alla verksamheter att prioritera och förbättra barns uppväxtvillkor är ett bra redskap för att säkerställa innehållet i FN:s barnkonvention.

Motion 2001:79 om inrättandet av en barn- och ungdomsombudsman av Maria Hassan och Lars-Åke Henriksson (båda s) har remitterats till utbildningsnämnden och stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 april 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret bedömer att en förbättring av barns situation kräver andra åtgärder än inrättande av en barn- och ungdomsombudsman. Barns miljöer och verksamheter är föremål för föräldrars och medarbetares aktiva uppföljning och tillsyn. Föräldrar och personal inom skolan och andra miljöer där barn och ungdomar vistas kan, enligt stadsledningskontoret, inte ersättas med en barn- och ungdomsombudsman. Staden inrättat under senare år har därtill en annan funktion än den av motionärerna föreslagna Barn- och ungdomsombudsmannen. Ombudsmannen för funktionshindrade respektive äldre har till uppgift att tillvarata deras intressen och bistå dem med rådgivning mm exempelvis vid tillfällen när de ej klarar av sin reguljära livsföring och inte når fram till myndigheter för att framlägga sina behov. Barn har i regel ej hinder av detta slag. Därtill har barn föräldrar och olika funktioner inom skolan som skall tillgodose barnens behov.

Utbildningsnämnden beslutade den 27 mars 2003 att delvis godkänna utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande samt att därutöver anföra följande.

Nämnden anser att hela utbildningsnämndens verksamhet går ut på att förbättra situationen för stadens barn och ungdomar. En skolgång som präglas av lugn och ro och där alla elever ges det stöd och den hjälp och extra tid för att de ska kunna nå kunskapsmålen är det viktigaste instrumentet staden har för att åstadkomma detta. Nämnden anser vidare att ett särskilt tidsbegränsat projekt som föreslås i tjänsteutlåtandet inte bör genomföras.

Reservation anfördes av *Erik Nilsson m.fl.* (s), bilaga 1.

Reservation anfördes av *Margareta Olofsson m.fl.* (v) och *Marie Egnell* (mp), bilaga 1.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande av den 1 mars 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Som sägs i motionen är alla verksamheter skyldiga att tillämpa barnkonventionens intentioner. Skolans uppdrag är dessutom bestämda av såväl statliga som kommunala

styrdokument som ser till barnens rättigheter och bästa. En barnombudsman finns redan inom det statliga ombudsmannasystemet. Förvaltningen ställer sig därför tveksam till att ytterligare en ombudsmannafunktion inrättas, då detta skulle kunna medföra att ansvaret för att bevaka barns bästa inom alla nämnder/förvaltningar skjuts över på en lokal barnombudsmannafunktion.

Samtidigt instämmer förvaltningen i att barnens/ungdomarnas rättigheter och bästa många gånger förbises och åsidosätts vid beslutsfattande. Barnperspektivet bör därför skärpas och bevakas inom alla områden och inte minst i skolinspektörernas och stadsrevisorernas uppdrag. Förvaltningen anser att det kunde vara intressant att genomföra ett tidsbegränsat projekt, i vilket alla förslag och beslut inom staden ses över ur ett barn-/ungdomsperspektiv med målet att skapa en kunskapsbank i barn-/ungdomsfrågor att föra över till stadens nämnder och förvaltningar. Ansvaret för att varje beslut skall utgå från barn- och ungdomars bästa, enligt FN:s barnkonvention, skulle då kvarstå på resp. nämnd.

RESERVATIONER M.M.

Stadsbyggnadsnämnden angående handlingsprogram för barnkonventionen.

Det särskilda uttalandet av ordförande Py Börjeson (s), Gunni Ekdahl (s), Jan Qvarsell (s), Dilek Gür (s), Katrin Nyström (s), Torsten Sandgren (v) och Cecilia Obermüller (mp) är av följande lydelse.

Majoriteten vill uppmärksamma det goda arbete som stadsbyggandskontoret lägger ner på barn och ungdomar enligt de intentioner som finns i FNs barnkonvention. Vi anser att det är av största vikt att redan i planeringsstadiet planera in goda förutsättningar för unga medborgare. Det handlar både om trafikmiljö och bra och spännande miljöer för lek och idrott.

Vi vill också göra nämnden och remissinstansen uppmärksamma på att alla barns behov behöver tillgodoses, oavsett social status, kön och/eller funktionshinder. Barn har rätt till en bra och trygg uppväxt.

Norrmalms stadsdelsnämnd angående handlingsprogram för barnkonventionen.

Det särskilda uttalandet av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (s), ledamoten Ulla Dahl (mp) och ledamoten Hans Enroth (v) är av följande lydelse.

Artikel 31 i barnkonventionen betonar barnens rätt till lek. Detta är något som är viktigt när det gäller verksamheten på förskolor, skolor och öppen fritidsverksamhet (parklek). Forskare har kommit fram till behovet av fler gröna skolgårdar, där barn får fler tillfällen till fysiska aktiviteter i lekens form. Ett ökat genomslag av artikel 31 på detta område vore till stort gagn för barnen och står i överensstämmelse med både barnets bästa och barns rätt till liv och utveckling.

Barns rätt till en säker och trygg miljö måste kombineras med barnens rätt till en utvecklande miljö. Här har stadens förvaltningar, bolag och styrelser ett inflytande och ansvar. Barn rör sig över stora ytor av staden och barn bär leken med sig var de än är. Det är därför viktigt att både planera för bättre utemiljöer för barns fritid samt att göra stadens fysiska miljö mer barnvänlig. Inte minst behovet av säkrare och mer lekvänliga skolvägar måste poängteras. Det är också något som stadsdelsförvaltningarna på Norrmalm och i Älvsjö genom särskilda projekt söker utveckla inom ramen för arbetet med barnkonventionen och agenda 21.

Utbildningsnämnden angående motion om barn- och ungdomsombudsman.

Reservationen av vice ordföranden Erik Nilsson m.fl. (s) är av följande lydelse.

Som svar på remissen föreslå kommunfullmäktige att bifalla motionen

Det faktum att Sverige har en nationell Barnombudsman innebär inte att funktionen skulle vara överflödig i staden. Tvärtom förutsätter implementeringen av FN:s barnkonvention att alla kommuner vidtar egna åtgärder för att garantera uppfyllandet av konventionens krav. Vi ser att det finns behov av en barn- och ungdomsman som är fristående från den kommunala förvaltningsstrukturen. Ombudsmannens funktion skulle främst vara att följa upp tillämpningen av FN:s barnkonvention i staden. Dessutom bör ombudsmannen kunna stödja och samverka med de ideella organisationer som direkt stödjer och hjälper enskilda barn, t.ex. BRIS och Rädda Barnen.

Reservationen av ledamöterna Margareta Olofsson m.fl. (v) och Marie Egnell (mp) är av följande lydelse.

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas och åberopas delvis. I övrigt anförs följande och överlämnas till kommunstyrelsen som yttrande över remissen om inrättande av barn- och ungdomsombudsman i Stockholms stad.

Nämnden instämmer i förvaltningens resonemang om en skärpning av barnperspektivet. Till skillnad från motionärerna anser vi inte att det ska inrättas en barn- och ungdomsombudsman som ska ha det övergripande ansvaret för barnkonventionen. Det övergripande ansvaret, helikopterperspektivet, för barnkonventionen ska även i fortsättningen ligga på utbildningsnämnden. Detta tar inte ifrån varje enskild nämnd ansvaret för att varje beslut ska utgå från barns bästa.

En lokal barnombudsman bör inrättas i Stockholm. Den lokala barnombudsmannen behöver inte ligga under kommunen men måste finansieras av kommunen. Det finns exempel på andra kommuner där det finns en barnombudsman som finansieras av kommunen men i övrigt är helt fristående, t.ex. i form av ideell förening. Vid sidan av den fristående barnombudsmannen behövs förskoleinspektörer. Staden bör därför inrätta tjänster som förskoleinspektörer och dessutom verka för att en fristående barnombudsman kommer till stånd.

En god stad för barnet

Reviderat handlingsprogram för Stockholms stad

2004 - 2008

Förord

I stadens alla verksamheter skall prioritering ske av förbättringar av barns villkor. Det gäller varje barns förhållanden inom familjen, i förskolan, i skolan, i trafik- och boendemiljö och i samhället i övrigt.

Det ligger i varje nämnds, förvaltnings och bolags åtaganden att anlägga ett barnperspektiv på sin verksamhet. Det skall komma till uttryck i lokala handlingsprogram och redovisas i verksamhetsprogrammet.

Margareta Olofsson
borgarråd

FN:s konvention om barnets rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter antogs av Generalförsamlingen den 20 november 1989.

FN:s konvention om barnets rättigheter består av 54 artiklar. Konventionen utgår ifrån att barndomen har ett värde i sig och att barn är en utsatt grupp i samhället med särskilda behov av omvårdnad och skydd, som också innefattar ett rättsligt skydd. Konventionen bygger på fyra viktiga principer:

- ? att barnet har rätt till likvärdiga villkor
- ? att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut
- ? att barnet har rätt till liv och utveckling
- ? att barnet har rätt att säga sin mening och få den respekterad

I bilaga 1 redovisas FN:s konvention om barnets rättigheter i sin helhet.

Av FN:s medlemsstater är det totalt 191 stater som anslutit sig, endast USA och Somalia har inte anslutit sig till barnkonventionen.

Barnkonventionen i Sverige

Sverige ratificerade konventionen den 29 juni 1990.

Socialdepartementet har ett samordningsansvar för barnkonventionsfrågor inom Regeringskansliet och sammanställer de landrapporter som skall lämnas till FN:s Barnrättskommitté. Sverige avlämnade sin tredje rapport 2002. Från och med 1 juli 2002 skall Barnombudsmannen enligt lag vara pådrivande gentemot myndigheter, kommuner och landsting när det gäller att genomföra barnkonventionen i Sverige. Barnombudsmannen följer arbetet som bedrivs lokalt, samlar information om pågående projekt och metodutveckling, samt sprider sådana erfarenheter genom att lyfta fram goda exempel.

På barnombudsmannens hemsida www.bo.se finns det möjlighet att ta del av metoder och processer som genomförts för att omsätta barnkonventionen i kommuner och landsting/regioner.

Barnkonventionen i Stockholm

Förutom de åtgärder som vidtas på nationell nivå vilar ett stort ansvar på kommuner och landsting att omsätta barnkonventionen till praktisk handling i strävan att förstärka barns rättigheter. Varje barn skall ses som en medborgare med egna rättigheter och skall ges möjlighet att komma till tals i alla frågor som rör det. I Stockholm bor och lever 148 000 människor som är yngre än 18 år, vilket är 19 procent av stadens befolkning. De är i Barnkonventionens mening barn.

Kommunfullmäktige i Stockholm antog 1997 ett handlingsprogram för Stockholm. I budget 2003 beslutades att kommunstyrelsen får i uppdrag att uppdatera och revidera handlingsprogrammet för barnkonventionen.

Förverkligandet av barnkonventionen i staden är en ständig pågående process. Arbetet med att förankra barnkonventionens innehåll sker fortlöpande, vilket sker genom uppdatering av styrdokument, föreskrifter och riktlinjer för stadens verksamhet. Gemensam utbildning har genomförts för förtroendevalda och tjänstemän, men bör alltid ske fortlöpande.

Barnkonventionen skall prägla allt arbete som bedrivs i staden. Den skall genomsyra stadens alla verksamheter oavsett om verksamheten bedrivs i egen eller enskild regi, bolag eller stiftelse. Utgångspunkten är att all verksamhet som bedrivs i staden påverkar barnets levnads- och uppväxtvillkor. Barnet har rätt att komma till tals och bemötas som medborgare med egna rättigheter. Det är i det lokala arbetet som barnkonventionen förvandlas från ord till handling. Barnkonventionen ställer krav på ett förändrat arbetssätt. Det är viktigt att barnkonventionen blir känd och integrerad även i de nämnder, bolag och styrelser där barnperspektivet inte är en naturligt del i det vardagliga arbetet.

Stockholms stads handlingsprogram för åren 2004 till 2008

Handlingsprogrammet är ett redskap för hur nämnder, bolag och styrelser skall fortsätta arbetet med att integrera barnkonventionen i det ordinarie arbetet.

Mål

Stockholms stad skall arbeta för
? att barnets bästa skall beaktas vid alla beslut som fattas (artikel 3)
? att barnet har rätt att komma till tals (artikel 12)
? att varje barn har samma rättighet och lika värde, ingen skall diskrimineras (artikel 2)
? att varje barn har rätt till liv och utveckling (artikel 6)

Barnets bästa

Vid alla åtgärder som rör barn, skall barnets bästa komma i främsta rummet. De beslut som fattas i staden grundas på lag, förordningar och av Kommunfullmäktige/kommunstyrelsen antagna riktlinjer samt på aktuell forskning och professionell kunskap. För att anlägga ett barnperspektiv på sin verksamhet fordras dessutom att man strävar efter att förstå hur barnet självt uppfattar sin situation i olika avseende och grundar sina beslut även efter detta.

Inför beslut som direkt eller indirekt rör barn kan exempelvis följande frågor ställas. I beslutsunderlaget redovisas vilka överväganden som gjort om barnets bästa.

Barnets bästa
Är beslutet bra för barn?
Ja, på vilket sätt?
Nej, orsak och konsekvenser

Barnets rätt att komma till tals

Det är viktigt att stadens förvaltningar, bolag och styrelser har strukturer för hur barn kan påverka sina levnads- och uppväxtvillkor.

Samtliga förvaltningar, bolag och styrelser skall inom sitt område finna former för hur inflytande och information för barn och ungdomar skall utformas. Detta innebär att det måste finnas lyhördhet och intresse att ta del av de uppfattningar som förs fram. Det kräver dessutom lättillgängliga vägar för barn att föra fram synpunkter och utöva sitt inflytande. Det är dessutom viktigt att staden utvecklar arbetet med att förstärka informationen om stadens insatser som riktar sig till barn.

Information
<i>Har barn fått tillräcklig information?</i>
<i>Ja, på vilket sätt?</i>
<i>Nej, orsak och konsekvenser</i>

Inför beslut som direkt eller indirekt rör barn kan exempelvis följande frågor ställas. I beslutsunderlaget redovisas vilka överväganden som gjorts om barnets rätt att komma till tals.

Barns rätt att komma till tals
<i>Har barn getts möjlighet att uttrycka sin mening?</i>
<i>Ja, på vilket sätt?</i>
<i>Nej, orsak och konsekvenser</i>

Varje barns lika värde, ingen skall diskrimineras

Samtliga förvaltningar, bolag och styrelser skall inom sitt område utveckla arbetet med att motverka alla former av kränkande behandling av barn. Det är viktigt att i detta arbete även beakta stadens övergripande målsättningar inom integrationsområdet.

Särskild uppmärksamhet skall ges målsättningarna att minska skillnaderna mellan olika delar av staden samt att utveckla metoder i syfte att synliggöra, motverka och bryta fördomar, rasism och diskriminerande strukturer. Vilket konkret innebär att barn skall erbjudas likvärdiga uppväxtvillkor i alla delar av staden.

Arbetsmiljölagen skall tillämpas för barn och arbetet mot mobbning och kränkande särbehandling skall förstärkas i staden. Arbetet inom detta målområde utgör en del av berörda förvaltningar, bolag och styrelser planer för genomförande av konventionen i sin helhet.

Barnets rätt till liv och utveckling

Samtliga förvaltningar, bolag och styrelser skall i sitt arbete utgå från barns rätt till ett självständigt liv samt till en säker och trygg uppväxtmiljö såväl inom familjen som i samhället i övrigt. En miljö som stimulerar till nyfikenhet och lärande och som är anpassad efter barnens ålder och mognad. Barnet skall så långt möjligt skyddas från fysiska, psykiska och sociala riskfaktorer som påverkar barnets hälsa och utveckling.

Samtliga förvaltningar, bolag och styrelser skall inom sitt område bedriva tidigt förebyggande arbete som motverkar att barn tvingas leva i miljöer som präglas av tex. våld och missbruk.

Kommunikation och uppföljning av handlingsprogrammet

FN:s barnkonventionen skall vara en del i det ordinarie arbetet. Detta förutsätter att samtliga förvaltningar, bolag och styrelser kontinuerligt arbetar med att hålla konventionens innehåll och intentioner aktuella på samma sätt som att man arbetar med att följa andra lagar, riktlinjer och regler som finns för verksamheten.

1. Vid framtagande eller revidering av måldokument, handlingsplaner, riktlinjer och andra dokument som styr stadens kommunala verksamheter skall texternas innehåll och mening vara i linje med FN:s barnkonvention.
2. Samtliga förvaltningar, bolag och styrelser skall kontinuerligt se över barnkonventionens samtliga artiklar och kartlägga på vilket sätt artiklarna berör respektive verksamhetsområde. Kartläggningen skall resultera i en *plan* och en *åtgärdslista* som anger vad som behöver utvecklas, uppmärksammas eller förändras för att barnkonventionens intentioner skall förverkligas. Redovisningen sker årligen i verksamhetsprogrammet.
3. Samtliga nämnder, bolag och styrelser ansvarar för hur barnkonventionen tillämpas och på vilket sätt kunskapen om den skall spridas i organisationen.
4. Stadens handlingsprogram skall revideras vart femte år. I samband med revidering skall uppföljning ske av kommunstyrelsen.

FN:s konvention om barnets rättigheter antagen av FN:s generalförsamling den 20 november 1989

Inledning

Konventionsstaterna,

som anser att, i enlighet med de principer som proklamerats i Förenta nationernas stadga, erkännandet av den inneboende värdigheten hos alla medlemmar av människosläktet och av deras lika oförytterliga rättigheter utgör grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen,

som beaktar att Förenta nationernas folk i stadgan på nytt bekräftat sin tro på de grundläggande mänskliga rättigheterna och beslutat främja sociala framsteg och bättre levnadsvillkor under större frihet,

som erkänner att Förenta nationerna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter proklamerat och kommit överens om att envar är berättigad till alla de fri- och rättigheter som däri anges, utan åtskillnad av något slag, såsom ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt,

som erinrar om att Förenta nationerna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna proklamerat att barn har rätt till särskild omvårdnad och hjälp,

som är övertygade om att familjen, såsom den grundläggande enheten i samhället och den naturliga miljön för alla dess medlemmars och särskilt för barnens utveckling och välfärd, bör ges nödvändigt skydd och bistånd så att den till fullo kan ta på sig sitt ansvar i samhället,

som erkänner att barnet, för att kunna uppnå en fullständig och harmonisk utveckling av sin personlighet, bör växa upp i en familjemiljö, i en omgivning av lycka, kärlek och förståelse,

som anser att barnet till fullo bör förberedas för ett självständigt liv i samhället och uppfostras enligt de ideal som proklamerats i Förenta nationernas stadga, och särskilt i en anda av fred, värdighet, tolerans, frihet, jämlikhet och solidaritet,

som beaktar att behovet att ge barnet särskild omvårdnad fastslagits i 1924 års Genève-deklaration om barnets rättigheter och i deklarationen om barnets rättigheter, vilken antogs av generalförsamlingen den 20 november 1959, och erkänts i den

antogs av generalförsamlingen den 20 november 1959, och erkänts i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (särskilt artiklarna 23 och 24), den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (särskilt artikel 10) samt i stadgar och tillämpliga instrument för fackorgan och internationella organisationer som ägnar sig åt barnens välfärd,

som beaktar att, såsom anges i deklarationen om barnets rättigheter, "barnet på grund av sin fysiska och psykiska omognad behöver särskilt skydd och särskild omvårdnad innefattande lämpligt rättsligt skydd, såväl före som efter födseln",

som erinrar om bestämmelserna i deklarationen om sociala och rättsliga principer rörande skydd av och omsorg om barn, särskilt med hänsyn till nationell och internationell placering i fosterhem och adoption; Förenta nationernas minimistandardregler för rättskipning rörande ungdomsbrottslighet (Pekingreglerna) samt deklarationen om skydd av kvinnor och barn i nödsituationer och vid väpnad konflikt,

som erkänner att det i alla länder i världen finns barn som lever under exceptionellt svåra förhållanden och att sådana barn kräver särskild uppmärksamhet,

som tar vederbörlig hänsyn till vikten av varje folks traditioner och kulturella värden när det gäller barnets skydd och harmoniska utveckling,

som erkänner betydelsen av internationellt samarbete för att förbättra barns levnadsvillkor i varje land, särskilt i utvecklingsländerna,

har kommit överens om följande:

DEL 1

Artikel 1

I denna konvention avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet.

Artikel 2

1. Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.

2. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta

rars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.

Artikel 3

1. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.

2. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, och skall för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder.

3. Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal, och lämplighet samt behörig tillsyn.

Artikel 4

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention. I fråga om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter skall konventionsstaterna vidta sådana åtgärder med utnyttjande till det yttersta av sina tillgängliga resurser och, där så behövs, inom ramen för internationellt samarbete.

Artikel 5

Konventionsstaterna skall respektera det ansvar och de rättigheter och skyldigheter som tillkommer föräldrar eller där så är tillämpligt, medlemmar av den utvidgande familjen eller gemenskapen enligt lokal sedvänja, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, att på ett sätt som står i överensstämmelse med den fortlöpande utvecklingen av barnets förmåga ge lämplig ledning och råd då barnet utövar de rättigheter som erkänns i denna konvention.

Artikel 6

1. Konventionsstaterna erkänner att varje barn har en inneboende rätt till livet.

2. Konventionsstaterna skall till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling.

Artikel 7

1. Barnet skall registreras omedelbart efter födelsen och skall ha rätt från födelsen till ett namn, rätt att förvärva ett medborgarskap och så långt det är möjligt, rätt att få vetskap om sina föräldrar och bli omvårdad av dem.

2. Konventionsstaterna skall säkerställa genomförandet av dessa rättigheter i enlighet med sin nationella lagstiftning och sina åtaganden enligt tillämpliga internationella instrument på detta område, särskilt i de fall då barnet annars skulle vara statslös.

Artikel 8

1. Konventionsstaterna åtar sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, innefattande medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande.

2. Om ett barn olagligt berövas en del eller hela sin identitet, skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd och skydd i syfte att snabbt återupprätta barnets identitet.

Artikel 9

1. Konventionsstaterna skall säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja utom i de fall då behöriga myndigheter, som är underställda rättslig överprövning, i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden, finner att ett sådant åtskiljande är nödvändigt för barnets bästa. Ett sådant beslut kan vara nödvändigt i ett särskilt fall, t ex vid övergrepp mot eller vanvård av barnet från föräldrarnas sida eller då föräldrarna lever åtskilda och ett beslut måste fattas angående barnets vistelseort. Vid sådana omständigheter enligt punkt 1 i denna artikel skall alla berörda parter beredas möjlighet att delta i förfarandet och att lägga fram sina synpunkter.

3. Konventionsstaterna skall respektera rätten för det barn som är skilt från den ena av eller båda föräldrarna att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa.

4. Då ett sådant åtskiljande är följden av åtgärder som en konventionsstat tagit initiativet till, t ex frihetsberövande, fängslande, utvisning, förvisning eller dödsfall (innefattande dödsfall oavsett orsak medan personen är frihestberövad) gentemot den ena av eller båda föräldrarna eller barnet, skall den konventionsstaten på begäran ge föräldrarna, barnet eller om så är lämpligt, någon annan medlem av familjen de väsentliga upplysningarna om den/de frånvarande familjemedlemmarnas vistelseort, såvida inte lämnandet av upplysningarna skulle vara till skada för barnet. Konventionsstaterna skall vidare säkerställa att framställandet av en sådan begäran inte i sig medför negativa följder för den/de personer som berörs.

Artikel 10

1. I enlighet med konventionsstaternas förpliktelse under artikel 9, punkt 1, skall ansökningar från ett barn eller dess föräldrar om att resa in i eller lämna en konventionsstat för familjeåterförening behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt av konventionsstaterna. Konventionsstaterna skall vidare säkerställa att framställandet av en sådan begäran inte medför negativa följder för de sökande och medlemmar av deras familj.

2. Ett barn vars föräldrar är bosatta i olika stater skall ha rätt, utom i undantagsfall, att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna. Konventionsstaterna skall för detta ändamål och i enlighet med sin förpliktelse under artikel 9, punkt 1, respektera barnets och dess föräldrars rätt att

pliktelse under artikel 9, punkt 1, respektera barnets och dess föräldrars rätt att lämna vilket land som helst, innefattande sitt eget, och att resa in i sitt eget land. Rätten att lämna ett land skall vara underkastad endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (ordre public), folkhälsan eller den allmänna sedligheten eller andra personers fri- och rättigheter samt är förenliga med övriga i denna konvention erkända rättigheter.

Artikel 11

1. Konventionsstaterna skall vidta åtgärder för att bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet.

2. För detta ändamål skall konventionsstaterna främja ingåendet av bilaterala eller multilaterala överenskommelser eller anslutning till befintliga överenskommelser.

Artikel 12

1. Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2. För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.

Artikel 13

1. Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.

2. Utövandet av denna rätt får underkastas vissa inskränkningar men endast sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga

(a) för att respektera andra personers rättigheter eller anseende; eller

(b) för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (ordre public) eller folkhälsan eller den allmänna sedligheten.

Artikel 14

1. Konventionsstaterna skall respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

2. Konventionsstaterna skall respektera föräldrarnas och i förekommande fall, vårdnadshavares rättigheter och skyldigheter att på ett sätt som är förenligt med barnets fortlöpande utveckling ge barnet ledning då det utövar sin rätt.

3. Friheten att utöva sin religion eller tro får underkastas endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den allmänna sedligheten eller andra personers grundläggande fri- och rättigheter.

Artikel 15

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till föreningsfrihet och till fredliga sammankomster.

2. Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna säkerheten, den allmänna ordningen (ordre public) för skyddandet av folkhälsan eller den allmänna sedligheten eller andra personers fri- och rättigheter.

Artikel 16

1. Inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende.

2. Barnet har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp.

Artikel 17

Konventionsstaterna erkänner den viktiga uppgift som massmedier utför och skall säkerställa att barnet har tillgång till information och material från olika nationella och internationella källor, särskilt sådant som syftar till att främja dess sociala, andliga och moraliska välfärd och fysiska och psykiska hälsa. Konventionsstaterna skall för detta ändamål,

(a) uppmuntra massmedier att sprida information och material av socialt och kulturellt värde för barnet och i enlighet med andan i artikel 29;

(b) uppmuntra internationellt samarbete vad gäller produktion, utbyte och spridning av sådan information och sådant material från olika kulturer och nationella och internationella källor;

(c) uppmuntra produktion och spridning av barnböcker;

(d) uppmuntra massmedier att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos ett barn som tillhör en minoritetsgrupp eller en urbefolkning;

(e) uppmuntra utvecklingen av lämpliga riktlinjer för att skydda barnet mot information och material som är till skada för barnets välfärd, med beaktande av bestämmelserna i artiklarna 13 och 18.

Artikel 18

1. Konventionsstaterna skall göra sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Föräldrar eller, i förekommande fall, vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Barnets bästa skall för dem komma i främsta rummet.

2. För att garantera och främja de rättigheter som anges i denna konvention skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och skall säkerställa utvecklingen av institutioner, inrättningar och tjänster för vård av barn.

3. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.

Artikel 19

1. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavares eller annan persons vård. Sådana skyddsåtgärder bör, på det sätt som kan vara lämpligt, innefatta effektiva förfaranden för såväl upprättandet av sociala program som syftar till att ge barnet och dem som har hand om barnet nödvändigt stöd, som för andra former av förebyggande och för identifiering, rapportering, remittering, undersökning, behandling och uppföljning av fall av ovan beskrivna sätt att behandla barn illa samt, om så är lämpligt, förfaranden för rättsligt ingripande.

Artikel 20

1. Ett barn som tillfälligt eller varaktigt berövats sin familjemiljö eller som för sitt eget bästa inte kan tillåtas stanna kvar i denna miljö skall ha rätt till särskilt skydd och bistånd från statens sida. 2. Konventionsstaterna skall i enlighet med sin nationella lagstiftning säkerställa alternativ omvårdnad för ett sådant barn.

3. Sådan omvårdnad kan bl a innefatta placering i fosterhem, kafalah i islamsk rätt, adoption eller om nödvändigt, placering i lämpliga institutioner för omvårdnad om barn. Då lösningar övervägs skall vederbörlig hänsyn tas till önskvärdheten av kontinuitet i ett barns uppfostran och till barnets etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund.

Artikel 21

Konventionsstater som erkänner och/eller tillåter adoption skall säkerställa att barnets bästa främst beaktas och skall,

(a) säkerställa att adoption av ett barn godkänns endast av behöriga myndigheter, som i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden och på grundval av all relevant och tillförlitlig information beslutar att adoptionen kan tillåtas med hänsyn till barnets ställning i förhållande till föräldrar, släktingar och vårdnadshavare och att, om så krävs, de personer som berörs har givit sitt fulla samtycke till adoptionen på grund av sådan rådgivning som kan behövas;

(b) erkänna att internationell adoption kan övervägas som en alternativ form av omvårdnad om barnet, om barnet inte kan placeras i en fosterfamilj eller adoptivfamilj eller inte kan tas om hand på lämpligt sätt i sitt hemland;

(c) säkerställa att det barn som berörs av internationell adoption åtnjuter garantier och normer som motsvarar dem som gäller vid nationell adoption;

(d) vidta alla lämpliga åtgärder för att vid internationell adoption säkerställa att placeringen inte leder till otillbörlig ekonomisk vinst för de personer som medverkar i denna;

(e) främja, där så är lämpligt, målen i denna artikel genom att ingå bilaterala eller multilaterala arrangemang eller överenskommelser och inom denna ram sträva efter att säkerställa att placeringen av barnet i ett annat land sker genom behöriga myndigheter eller organ.

Artikel 22

1. Konventionsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att ett barn söker flyktingstatus eller anses som flykting i enlighet med tillämplig internationell eller nationell rätt och tillämpliga förfaranden och oberoende av om det kommer ensamt eller är åtföljt av sina föräldrar eller någon annan person, erhåller lämpligt skydd och humanitärt bistånd vid åtnjutandet av de tillämpliga rättigheter som anges i denna konvention och i andra internationella instrument rörande mänskliga rättigheter eller humanitär rätt, som nämnda stater tillträtt.

2. För detta ändamål skall konventionsstaterna, på sätt de finner lämpligt, samarbeta i varje ansträngning som görs av Förenta nationerna och andra behöriga mellanstatliga organisationer eller icke-statliga organisationer, som samarbetar med Förenta nationerna, för att skydda och bistå ett sådant barn och för att spåra föräldrarna eller andra familjemedlemmar till ett flyktingbarn i syfte att erhålla den information som är nödvändig för att barnet skall kunna återförenas med sin familj. I så fall då föräldrar eller andra familjemedlemmar inte kan påträffas, skall barnet ges samma skydd som varje annat barn som varaktigt eller tillfälligt berövats sin familjemiljö av något skäl, i enlighet med denna konvention.

Artikel 23

1. Konventionsstaterna erkänner att ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

2. Konventionsstaterna erkänner det handikappade barnets rätt till särskild omvårdnad och skall, inom ramen för tillgängliga resurser, uppmuntra och säkerställa att det berättigade barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får ansökt bistånd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas förhållanden eller förhållandena hos andra som tar hand om barnet.

3. Med hänsyn till att ett handikappat barn har särskilda behov skall det bistånd som lämnas enligt punkt 2 i denna artikel vara kostnadsfritt, då så är möjligt, med beaktande av föräldrarnas ekonomiska tillgångar eller ekonomiska tillgångarna hos andra som tar hand om barnet och skall syfta till att säkerställa att det handikappade barnet har effektiv tillgång till och erhåller undervisning och utbildning, hälso- och sjukvård, rehabilitering, förberedelser för arbetslivet och möjligheter till rekreation på ett sätt som bidrar till barnets största möjliga integrering i samhället och individuella utveckling, innefattande dess kulturella och andliga utveckling.

4. Konventionsstaterna skall i en anda av internationellt samarbete främja utbyte av lämplig information på området för förebyggande hälsovård och medicinsk, psykologisk och funktionell behandling av handikappade barn, innefattande spridning av och tillgång till information om rehabiliteringsmetoder, skol- och yrkesutbildning, i syfte att göra det möjligt för konventionsstater att förbättra sina möjligheter och kunskaper och vidga sin erfarenhet på dessa områden. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Artikel 24

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård och rehabilitering. Konventionsstaterna skall sträva efter att säkerställa att inget barn är berövat sin rätt att ha tillgång till sådan hälso- och sjukvård.

2. Konventionsstaterna skall sträva efter att till fullo förverkliga denna rätt och skall särskilt vidta lämpliga åtgärder för att,

- (a) minska spädbarns- och barnadödligheten;
- (b) säkerställa att alla barn tillhandahålls nödvändig sjukvård och hälsovård med tonvikt på utveckling av primärhälsovården;
- (c) bekämpa sjukdom och undernäring, däri inbegripet åtgärder inom ramen för primärhälsovården, genom bl a utnyttjande av lätt tillgänglig teknik och genom att tillhandahålla näringsrika livsmedel i tillräcklig omfattning och rent dricksvatten, med beaktande av de faror och risker som miljöförstöring innebär;
- (d) säkerställa tillfredsställande hälsovård för mödrar före och efter förlossningen;
- (e) säkerställa att alla grupper i samhället, särskilt föräldrar och barn, får information om och har tillgång till undervisning om barnhälsovård och näringslära, fördelarna med amning, hygien och ren miljö och förebyggande av olycksfall samt får stöd vid användning av sådana grundläggande kunskaper;
- (f) utveckla förebyggande hälsovård, föräldrarådgivning samt undervisning om och hjälp i familjeplaneringsfrågor.

3. Konventionsstaterna skall vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa.

4. Konventionsstaterna åtar sig att främja och uppmuntra internationellt samarbete i syfte att gradvis uppnå det fulla förverkligandet av den rätt som erkänns i denna artikel. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Artikel 25

Konventionsstaterna erkänner rätten för ett barn som har omhändertagits av behöriga myndigheter för omvårdnad, skydd eller behandling av sin fysiska eller psykiska hälsa till regelbunden översyn av den behandling som barnet får och alla andra omständigheter rörande barnets omhändertagande.

Artikel 26

1. Konventionsstaterna skall erkänna rätten för varje barn att åtnjuta social trygghet, innefattande socialförsäkring och skall vidta nödvändiga åtgärder för att till fullo förverkliga denna rätt i enlighet med sin nationella lagstiftning.

2. Förmåner skall, där så är lämpligt, beviljas med hänsyn till de resurser som barnet och de personer som ansvarar för dess underhåll har och deras omständigheter i övrigt samt med hänsyn till varje annat förhållande som är av betydelse i samband med en ansökan om en sådan förmån från barnet eller för dess räkning

Artikel 27

1. Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.

2. Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet har, inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling.

3. Konventionsstaterna skall i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och skall vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och utarbeta stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder, och bostäder. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa indrivning av underhåll för barnet från föräldrar eller andra som har ekonomiskt ansvar för barnet, både inom konventionsstaten och från utlandet. Särskilt i de fall då den person som har det ekonomiska ansvaret för barnet bor i en annan stat än barnet skall konventionsstaterna främja såväl anslutning till internationella överenskommelser eller ingående av sådana överenskommelser som upprättande av andra lämpliga arrangemang.

Artikel 28

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till utbildning och i syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter skall de särskilt,

- (a) göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla;
- (b) uppmuntra utvecklingen av olika former av undervisning som följer efter grundutbildningen, innefattande såväl allmän utbildning som yrkesutbildning, göra dessa tillgängliga och åtkomliga för varje barn samt vidta lämpliga åtgärder såsom införande av kostnadsfri utbildning och ekonomiskt stöd vid behov;
- (c) göra högre utbildning tillgänglig för alla på grundval av förmåga genom varje lämpligt medel;
- (d) göra studierådgivning och yrkesorientering tillgänglig och åtkomlig för alla barn;
- (e) vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott.

2. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att disciplinen i skolan upprätthålls på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga värdighet och i överensstämmelse med denna konvention.

3. Konventionsstaterna skall främja och uppmuntra internationellt samarbete i utbildningsfrågor, särskilt i syfte att avskaffa okunnighet och analfabetism i hela världen och för att underlätta tillgång till vetenskaplig och teknisk kunskap och moderna undervisningsmetoder. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Artikel 29

1. Konventionsstaterna är överens om att barnets utbildning skall syfta till att

- (a) utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga;
- (b) utveckla respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna samt för de principer som uppställts i Förenta nationernas stadga;
- (c) utveckla respekt för barnets föräldrar, för barnets egen kulturella identitet, eget språk och egna värden, för vistelselandets och för ursprungslandets nationella värden och för kulturer som skiljer sig från barnets egen;
- (d) förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans, jämlikhet mellan könen och vänskap mellan alla folk, etniska, nationella och religiösa grupper och personer som tillhör urbefolkningar;
- (e) utveckla respekt för naturmiljön

2. Ingenting i denna artikel eller i artikel 28 får tolkas så att det medför inskränkning i den enskildes och organisationers rätt att inrätta och driva utbildningsanstalter, dock alltid under förutsättning att de i punkt 1 i denna artikel uppställda principerna iakttas och att kraven uppfylls på att undervisningen vid dessa anstalter skall stå i överensstämmelse med vad som från statens sida angivits som minimistandard.

Artikel 30

I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning skall ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.

Artikel 31

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

2. Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet.

Artikel 32

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till skydd mot ekonomiskt utnyttjande och mot att utföra arbete som kan vara skadligt eller hindra barnets utbildning eller äventyra barnets hälsa eller fysiska, psykiska, andliga, moraliska eller sociala utveckling. Konventionsstaterna skall vidta lagstiftningsadministrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i upplysningssyfte för att säkerställa genomförandet av denna artikel. För detta ändamål och med beaktande av tillämpliga bestämmelser i andra internationella instrument skall konventionsstaterna särskilt

(a) fastställa en miniålder eller miniåldrar som minderåriga skall ha uppnått för tillträde till arbete;
(b) föreskriva en lämplig reglering av arbetstid och arbetsvillkor; (c) föreskriva lämpliga straff eller andra påföljder i syfte att säkerställa ett effektivt genomförande av denna artikel.

Artikel 33

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder, innefattande lagstiftningsåtgärder, administrativa och sociala åtgärder i upplysningssyfte, för att skydda barn från olaglig användning av narkotika och psykotropa ämnen såsom dessa definieras i tillämpliga internationella fördrag och för att förhindra att barn utnyttjas i den olagliga framställningen av och handeln med sådana ämnen.

Artikel 34

Konventionsstaterna åtar sig att skydda barnet mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. För detta ändamål skall konventionsstaterna särskilt vidta alla lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra

(a) att ett barn förmås eller tvingas att delta i en olaglig sexuell handling;
(b) att barn utnyttjas för prostitution eller annan olaglig sexuell verksamhet;
(c) att barn utnyttjas i pornografiska föreställningar och i pornografiskt material.

Artikel 35

Konventionsstaterna skall vidta lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra bortförande och försäljning av eller handel med barn för varje ändamål och i varje form.

Artikel 36

Konventionsstaterna skall skydda barnet mot alla andra former av utnyttjande som kan skada barnet i något avseende.

Artikel 37

Konventionsstaterna skall säkerställa att

(a) inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Varken dödsstraff eller livstids fängelse utan möjlighet till frigivning får ådömas brott som begåtts av personer under 18 års ålder;

(b) inget barn får olagligt eller godtyckligt berövas sin frihet. Gripande, anhållande, häktning, fängslande eller andra former av frihetsberövande av ett barn skall ske i enlighet med lag och får endast användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid;

(c) varje frihetsberövat barn skall behandlas humant och med respekt för människans inneboende värdighet och på ett sätt som beaktar behoven hos personer i dess ålder. Särskilt skall varje frihetsberövat barn hållas åtskilt från vuxna, om det inte anses vara till barnets bästa att inte göra detta och skall, utom i undantagsfall, ha rätt att hålla kontakt med sin familj genom brevväxling och besök;

(d) varje frihetsberövat barn skall ha rätt att snarast få tillgång till såväl juridiskt biträde och annan lämplig hjälp som rätt att få lagligheten i sitt frihetsberövande prövad av en domstol eller annan behörig, oberoende och opartisk myndighet samt rätt till ett snabbt beslut i saken.

Artikel 38

1. Konventionsstaterna åtar sig att respektera och säkerställa respekt för regler i internationell humanitär rätt som är tillämpliga på dem i väpnade konflikter och som är relevanta för barnet.

2. Konventionsstaterna skall vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa att personer som inte uppnått 15 års ålder inte deltar direkt i fientligheter.

3. Konventionsstaterna skall avstå från att rekrytera en person som inte har uppnått 15 års ålder till sina väpnade styrkor. Då rekrytering sker bland personer som fyllt 15 men inte 18 år, skall konventionsstaterna sträva efter att i första hand rekrytera dem som är äldst.

4 Konventionsstaterna skall i enlighet med sina åtaganden enligt internationell humanitär rätt att skydda civilbefolkningen i väpnade konflikter vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa skydd och vård av barn som berörs av en väpnad konflikt.

Artikel 39

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning av ett barn som utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande eller övergrepp; tortyr eller någon annan form av grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning; eller väpnade konflikter. Sådan rehabilitering och sådan återanpassning skall äga rum i en miljö som befrämjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet.

Artikel 40

1. Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn som misstänks eller åtalas för eller befunnits skyldigt att ha begått brott att behandlas på ett sätt som främjar barnets känsla för värdighet och värde, som stärker barnets respekt för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter och som tar hänsyn till barnets ålder och önskvärdheten att främja att barnet återanpassas och tar på sig en konstruktiv roll i samhället.

2. För detta ändamål och med beaktande av tillämpliga bestämmelser i internationella instrument skall konventionsstaterna särskilt säkerställa att,

(a) inget barn skall misstänkas för eller åtalas för eller befinnas skyldigt att ha begått brott på grund av en handling eller underlåtenhet som inte var förbjuden enligt nationell eller internationell rätt vid den tidpunkt då den begicks;

(b) varje barn som misstänks eller åtalas för att ha begått brott skall ha åtminstone följande garantier:

(i) att betraktas som oskyldigt innan barnets skuld blivit lagligen fastställd;

(ii) att snarast och direkt underrättas om anklagelserna mot sig och, om lämpligt, genom sina föräldrar eller vårdnadshavare och att få juridiskt biträde eller annan lämplig hjälp vid förberedelse och framläggande av sitt försvar;

(iii) att få saken avgjord utan dröjsmål av en behörig, oberoende och opartisk myndighet eller rättskipande organ i en opartisk förhandling enligt lag och i närvaro av juridiskt eller annat lämpligt biträde och, såvida det inte anses strida mot barnets bästa, särskilt med beaktande av barnets ålder eller situation, barnets föräldrar eller vårdnadshavare;

(iv) att inte tvingas att avge vittnesmål eller erkänna sig skyldig; att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot barnet samt att på lika villkor för egen räkning få vittnen inkallade och förhörda; (v) att, om barnet anses ha begått brott, få detta beslut och beslut om åtgärder till följd därav omprövade av en högre behörig, oberoende och opartisk myndighet eller rättskipande organ enligt lag;

(vi) att utan kostnad få hjälp av tolk, om barnet inte kan förstå eller tala det språk som används;

(vii) att få sitt privatliv till fullo respekterat under alla stadier i förfarandet.

3. Konventionsstaterna skall söka främja införandet av lagar och förfaranden samt upprättandet av myndigheter och institutioner som är speciellt anpassade för barn som misstänks eller åtalas för eller befinnes skyldiga att ha begått brott och skall särskilt,

(a) fastställa en lägsta straffbarhetsålder;

(b) vidta åtgärder, då så är lämpligt och önskvärt, för behandling av barn under denna ålder utan att använda domstolsförfarande, under förutsättning att mänskliga rättigheter och rättsligt skydd till fullo respekteras.

4. Olika åtgärder som t ex vård, ledning och föreskrifter om till sin rådgivning, övervakning, vård i fosterhem, program för allmän utbildning och yrkesutbildning och andra alternativ till anstaltsvård skall finnas tillgängliga för att säkerställa att barn behandlas på ett sätt som är lämpligt för deras välfärd och är rimligt både med hänsyn till deras personliga förhållanden och till brottet.

Artikel 41

Ingenting i denna konvention skall inverka på bestämmelser som går längre vad gäller att förverkliga barnets rättigheter och som kan finnas i

(a) en konventionsstats lagstiftning; eller

(b) för den staten gällande internationell rätt.

DEL II

Artikel 42

Konventionsstaterna åtar sig att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn.

Artikel 43

1. För att granska de framsteg som gjorts av konventionsstaterna i fråga om förverkligandet av skyldigheter enligt denna konvention skall en kommitté för barnets rättigheter upprättas, vilken skall utföra de uppgifter som föreskrivs i det följande.

2. Kommittén skall vara sammansatt av tio experter med högt moraliskt anseende och erkänd sakkunskap på det område som denna konvention omfattar.

3. Kommitténs medlemmar skall väljas av konventionsstaterna bland deras medborgare och skall tjänstgöra i sin personliga egenskap, varvid avseende skall fästas vid en rättvis geografisk fördelning och de viktigaste rättssystemen.

4. Det första valet till kommittén skall hållas senast sex månader efter dagen för denna konventions ikraftträdande och därefter vart- annat år. Senast fyra månader före dagen för varje val skall Förenta nationernas generalsekreterare skriftligen uppmana konventionsstaterna att inom två månader inkomma med sina förslag. Generalsekreteraren skall sedan upprätta och till konventionsstaterna överlämna en förteckning i alfabetisk ordning över samtliga föreslagna personer och ange vilka konventionsstater som föreslagit dem.

5. Val skall hållas vid möten med konventionsstaterna, som sammankallats av Förenta nationernas generalsekreterare, i Förenta nationernas högkvarter. Vid dessa möten, som är beslutsförmåga när två tredjedelar av konventionsstaterna är närvarande, skall de kandidater inväljas i kommittén som uppnår det högsta antalet röster och absolut majoritet av de närvarande och röstande konventionsstaternas röster.

6. Kommitténs medlemmar skall väljas för en tid av fyra år. De kan återväljas, om de föreslagits till återval. För fem av de medlemmar som utsetts vid det första valet skall mandattiden utlöpa efter två år. Omedelbart efter det första valet skall namnen på dessa fem medlemmar utses genom lottdragning av ordföranden vid mötet.

7. Om en kommittémedlem avlider eller avsäger sig sitt uppdrag eller förklarar att han eller hon av någon annan anledning inte längre kan fullgöra sitt uppdrag inom kommittén, skall den konventionsstat som föreslog medlemmen, med förbehåll för kommitténs godkännande, utse en annan expert bland sina medborgare, som skall inneha uppdraget under återstoden av mandattiden.

8. Kommittén skall själv fastställa sin arbetsordning.

9. Kommittén skall välja sitt presidium för en tvåårsperiod.

10. Kommitténs möten skall vanligtvis hållas i Förenta nationernas högkvarter eller på annan lämplig plats, som kommittén bestämmer. Kommittén skall i regel sammanträda varje år. Kommittémötenas längd skall bestämmas och om det är nödvändigt, omprövas vid möte med konventionsstaterna, med förbehåll för generalförsamlingens godkännande.

11. Förenta nationernas generalsekreterare skall tillhandahålla erforderlig personal och övriga resurser för att möjliggöra för kommittén att effektivt utföra sitt uppdrag enligt denna konvention. 12. Medlemmarna av den enligt denna konvention upprättade kommittén skall med godkännande av generalförsamlingen erhålla ersättning från Förenta nationerna på sådana villkor som generalförsamlingen beslutar.

Artikel 44

1. Konventionsstaterna åtar sig att genom Förenta nationernas generalsekreterare avge rapporter till kommittén om de åtgärder som de vidtagit för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention och de framsteg som gjorts i fråga om åtnjutandet av dessa rättigheter:

- (a) inom två år efter konventionens ikraftträdande för den berörda staten,
- (b) därefter vart femte år.

2. Rapporter enligt denna artikel skall ange eventuella förhållanden och svårigheter som påverkar i vilken utsträckning åtagandena enligt denna konvention har uppfyllts. Rapporterna skall även innehålla tillräcklig information för att ge kommittén en god uppfattning om genomförandet av konventionens bestämmelser i det berörda landet.

3. En konventionsstat som har tillställt kommittén en utförlig första rapport behöver inte i sina följande rapporter, som avges enligt punkt 1 (b) i denna konvention, upprepa tidigare lämnad grundläggande information.

4. Kommittén kan begära ytterligare information från konventionsstaterna om genomförandet av konventionens bestämmelser.

5. Kommittén skall vartannat år genom ekonomiska och sociala rådet tillställa generalförsamlingen rapporter om sin verksamhet. 6. Konventionsstaterna skall göra sina rapporter allmänt tillgängliga för allmänheten i sina respektive länder.

Artikel 45

För att främja ett effektivt genomförande av konventionens bestämmelser och internationellt samarbete på det område som konventionen avser gäller följande:

- (a) Fackorganen, FN:s barnfond och andra FN-organ skall ha rätt att vara representerade vid granskningen av genomförandet av sådana bestämmelser i denna konvention som faller inom ramen för deras mandat. Kommittén kan inbjuda kompetenta organ och organisationer, som den finner lämpligt, att komma med expertråd angående genomförandet av konventionen på områden som faller inom ramen för deras respektive verksamhetsområden. Kommittén kan inbjuda fackorganen, FN:s barnfond och andra FN-organ att inlämna rapporter om konventionens tillämpning inom området som faller inom ramen för deras verksamhet;
- (b) kommittén skall, såsom den finner lämpligt, till fackorganen, FN:s barnfond och andra kompetenta organ och organisationer överlämna rapporter från konventionsstaterna som innehåller en begäran om eller anger behov av teknisk rådgivning eller tekniskt bistånd jämte kommitténs synpunkter och eventuella förslag beträffande sådan begäran eller sådant behov;

(c) Kommittén kan rekommendera generalförsamlingen att framställa en begäran till generalsekreteraren om att för kommitténs räkning företa studier angående särskilda frågor som rör barnets rättigheter;

(d) Kommittén kan avge förslag och allmänna rekommendationer på grundval av den information som erhållits enligt artiklarna 44 och 45 i denna konvention. Sådana förslag och allmänna rekommendationer skall tillställas varje konventionsstat som berörs samt rapporteras till generalförsamlingen tillsammans med eventuella kommentarer från konventionsstaterna.

DEL III

Artikel 46

Denna konvention skall vara öppen för undertecknande av alla stater.

Artikel 47

Denna konvention skall ratificeras. Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Artikel 48

Denna konvention skall förbli öppen för anslutning av vilken stat som helst. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Artikel 49

1. Denna konvention träder i kraft den trettionde dagen efter dagen för deponeringen av det tjugonde ratifikations- eller anslutningsinstrumentet hos Förenta nationernas generalsekreterare.

2. I förhållande till varje stat som ratificerar eller ansluter sig till konventionen efter deponeringen av det tjugonde ratifikations- eller anslutningsinstrumentet träder konventionen i kraft den trettionde dagen efter det att en sådan stat deponerat sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument.

Artikel 50

1. En konventionsstat kan föreslå en ändring av konventionen och överlämna förslaget till Förenta nationernas generalsekreterare. Generalsekreteraren skall sedan översända ändringsförslaget till konventionsstaterna med en begäran om att dessa anger om de tillstyrker att en konferens med konventionsstaterna sammankallas för att behandla och rösta om förslagen. Om minst en tredjedel av staterna inom fyra månader efter förslagets översändande tillstyrker en sådan konferens, skall generalsekreteraren sammankalla konferensen i Förenta nationernas regi. Ändringsförslag som antagits av en majoritet av de vid konferensen närvarande och röstande konventionsstaterna skall underställas generalförsamlingen för godkännande.

2. En ändring som antagits enligt punkt (1) i denna artikel träder i kraft när den har godkänts av Förenta nationernas generalförsamling och antagits av konventionsstaterna med två tredjedels majoritet.

3. När en ändring träder i kraft skall den vara bindande för de konventionsstater som har antagit den, medan övriga konventionsstater fortfarande är bundna av bestämmelserna i denna konvention och eventuella tidigare ändringar, som de antagit.

Artikel 51

1. Förenta nationernas generalsekreterare skall motta och till alla stater sända texten till reservationer som staterna gjort vid ratifikationen eller anslutningen.

2. En reservation som strider mot denna konventions ändamål och syfte skall inte tillåtas.

3. Reservationer kan återtas vid vilken tidpunkt som helst genom notifikation till Förenta nationernas generalsekreterare, som därefter skall underrätta alla stater. Notifikationen skall gälla från den dag då den mottogs av generalsekreteraren

Artikel 52

En konventionsstat kan säga upp denna konvention genom skriftlig notifikation till Förenta nationernas generalsekreterare. Uppsägningen träder i kraft ett år efter den dag då notifikationen mottogs av generalsekreteraren.

Artikel 53

Förenta nationernas generalsekreterare utses till depositarie för denna konvention.

Artikel 54

Originalen till denna konvention, vars arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter har lika giltighet, skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare. Till bekräftelse härav har undertecknade ombud, därtill vederbörligen befullmäktigade av sina respektive regeringar, undertecknat denna konvention.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2001:79

2001:79

Motion av Maria Hassan och Lars-Åke Henriksson (båda s) om inrättande av en barn- och ungdomsombudsman

Samstämmiga rapporter visar en ökning av symptom på psykisk ohälsa hos barn. Barn i ekonomiskt och socialt otrygga familjer kommer oftast i kläm. Ökade stress både i arbetslivet och i skolan, hårdare klimat i samhället har en negativ inverkan på barnens uppväxtvillkor. Många undersökningar visar att depression, huvudverk och magont hos tonåringar har ökat under de två senaste decennierna. Mobbning, sexuell övergrepp, ensamhet m.m. kan pågå under längre tid innan vuxna ingriper. Alla ungdomar har inte starka föräldrar som kan stödja dem i livsavgörande stunder och känner sig svikna av de vuxna och samhället. Samarbete mellan olika myndigheter kring insatserna för att förbättra barnens situation är bristfälliga. Stockholm stags FOU-rapport 2000:7 visar att "en mycket stor del av skolans elever och/eller deras föräldrar är föremål för olika insatser från socialtjänsten utan skolans vetskap samtidigt som parallella insatser sker från skolans sida utan socialtjänstens vetskap.

Barnens rättigheter och åsikter ofta åsidosätts när vuxna - föräldrar, politiker, skol- eller myndighetspersonal- fattar viktiga beslut. Ur barns perspektiv skulle dessa beslut säkert se annorlunda ut.

Artikel tre i FN:s barnkonventionen säger att varje beslut skall utgå från barnens bästa. Även om alla verksamheter i Stockholms kommun är skyldiga att tillämpa barnkonventionen saknas det samordning, helhetssyn över barnens situation eller konsekvensanalys av alla beslut.

Med hänvisning till ovanstående föreslås att

1. inrätta Barnombudsman i Stockholms stad

2. Barn- och ungdomsombudsmannen skall ha ett övergripande ansvar att bevaka barns och ungdomars rättigheter och behov i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter
3. Barn- och ungdomsombudsmannen blir remissinstans för viktiga kommunala beslut.

Stockholm den 3 december 2001

Maria Hassan

Lars-Åke Henriksson